

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

TOT I QUE DEBUTA EN LA NOVEL·LA AMB 'LA FADA NEGRA', XAVIER THEROS ÉS CONEGUT PELS SEUS ARTICLES, ASSAJOS SOBRE BARCELONA I POEMES, QUE DURANT ANYS HA RECITAT AMB EL TÀNDEM ACCIDENTS POLIPOÈTICS

Convertir el passat en or

SIMONA ŠKRABEC

A l'exposició que La Virreina Centre de la Imatge ha dedicat a Alexander Kluge, l'escriptor i cineasta alemany ens planteja una paradoxa xocant. Un pilot americà pateix durant un bombardeig a l'Iraq un còlic sobtat, tan fort que no pot ni controlar el seu propi intestí. El fet d'haver-s'ho fet a sobre –dins del mono impermeable de pilot!– desconcerta el soldat de tal manera que no és capaç de tocar l'objectiu previst. I quina sort, de fet. L'edifici que els militars havien identificat com un búnquer era una carpa on se celebrava un casament. A causa dels espasmes espontanis del seu intestí, el pilot es pot deslliurar de la culpa d'haver mort gent innocent. El

jove se sent avergonyit, tot i que no pas per l'acció assassina que havia de fer, sinó pel simple descontrol de les seves pròpies vísceres. ¿No podríem, es pregunta Alexander Kluge, fer alguna cosa perquè aquestes coincidències se succeïssin d'una manera més previsible? ¿No podríem produir l'atzar com els alquimistes creien poder produir l'or? Xavier Theros, en la seva novel·la sobre la Barcelona del 1843, que s'ofega rere les muralles, fa ús d'aquest procediment alquímic. L'autor de *La fada negra* –guanyadora del premi Josep Pla 2017 i publicada per Destino– fa avançar l'acció principal amb una minuciosa, quasi escolar, relació de fets històrics. Guarda la distància periodística envers els esdeveniments. El relat no se li converteix en un típic producte de gènere de novel·la històrica perquè en *La fada negra* hi falta el ciment, hi falta la lògica de la història, l'explicació de com comprendre de manera coherent allò que va ser.

LA FADA NEGRA
XAVIER THEROS
DESTINO
448 PÀG. / 20,50 €

seus somnis, on neixen, cap on van, què pretenen? I mentre busquem la resposta, les bombes semblen la mort aleatòria i injusta. L'atzar s'ha fet l'amo d'aquest indret. *La fada negra* tampoc pertany al gènere de novel·la detectivesca, tot i que la trama té a veure amb una sèrie d'assassinats. La policia de la ciutat té feina per seguir-los la pista, però hi falta tota motivació que pogués fer plausible la maldat. En aquest sentit, Theros s'erigeix com un autèntic savi alquimista que comprèn allò que queda fora de l'abast dels historiadors i també dels detectius. Aquí ningú no pot racionalitzar les conductes, el mal supera tota capacitat de comprensió.

En la ciutat emmurallada, els éssers humans són capaços de cometre atrocitats sense ni tan sols parpellejar. Els interrogatoris policials són sessions de tortura sàdicament plaents. I al nucli del relat hi ha una nena de tretze anys que s'alimenta de la sang calenta dels nens abandonats com ella, infeliços infants en una ciutat infeliç i perversa que ha descobert l'opi i el cafè. Després d'haver-se abeurat en la incisió al coll d'una de les seves víctimes que manté en vida, l'Eulàlia es dona el plaer amb la mà bruta de sang i "amb totes dues boques satisfetes" es deixa caure en un racó... Les bullangues del segle XIX han proporcionat a Xavier Theros el marc per muntar un laboratori alquímic on ha pogut destil·lar les seves respostes per conjurar la casualitat. El misteri ha estat resolt: el caos es confirma com l'estat natural del món. ♦♦

THEROS S'ERIGEIX COM UN AUTÈNTIC SAVI ALQUIMISTA QUE COMPRÈN TOT ALLÒ QUE QUEDA FORA DE L'ABAST DELS HISTORIADORS I TAMBÉ DELS DETECTIUS

Una Barcelona frenètica

Theros manté el passat en el format dissolt i indefinit que caracteritza la vida en directe. La seva Barcelona rere les muralles és tan atzarosa i tan incompreensible com ho és qualsevol present. Passen coses sense aturador, els fets colpeixen amb una força cega, la gran massa de gent anònima es converteix en una esclavissada impossible d'aturar. S'hi gesta una revolució entre els més desfavorits. En aquest recinte tancat, la crueltat es dona la mà amb la inextricabilitat de tota causa. Què guia la massa de gent que es revolta? Els

PERE TORDERA

Virtuosisme sense vísceres

PERE ANTONI PONS

L'argument de *L'accidental*, la novel·la que Ali Smith (Inverness, Escòcia, 1962) va publicar el 2005, té moltes semblances amb el de *Teorema*, la pel·lícula que Pier Paolo Pasolini va estrenar el 1968. A totes dues, la irrupció d'un personatge misteriós en la quotidianitat d'una família benestant i aparentment satisfeta capgirarà les vides de tots els seus membres. També hi ha diferències, esclar. Mentre que Pasolini opta per crear una poèti-

ca de la transcendència especiada amb un polsim de mordacitat sociopolítica i un altre polsim d'erotisme latent però sulfurós, Smith es decanta per l'autoconsciència pròpia de l'artifici postmodern, pel virtuosisme (més formal que humà) d'unes veus narratives que representen una lliçó de com s'ha d'usar l'estil indirecte lliure, i per una interessant però vaporosa reflexió sobre l'omnipresència de les imatges en la nostra societat. El cos central de la novel·la té lloc durant l'estiu del 2003 en una casa d'estiueig de Norfolk. L'Eve, de 42 anys, s'hi ha instal·lat

amb el seu segon marit, el professor de literatura Michael Smart, i amb els dos fills del seu primer matrimoni: en Magnus, un turmentat crac de les matemàtiques de setze anys, i l'entremaliada Astrid, de dotze. El pla és passar els tres mesos de vacances a Norfolk perquè l'Eve pugui acabar el seu nou llibre. Però l'aparició de l'Ambre, que està en la trentena i que, segons diu, arrossega una història brutal al darrere, fa de detonant perquè els secrets –banals o terribles– que des de fa més o menys temps estan corroint la família surtin de cop a la superfície. **Llums i ombres** En termes estrictament literaris –l'estil, la inventiva formal, el to de les distintes veus narratives...–, *L'accidental* és una novel·la impecable. Ocasionalment, és fins i tot pro-

L'ACCIDENTAL
ALISMITH
RAIG VERD
TRADUCCIÓ DE
DOLORS UDINA
320 PÀG. / 20 €

digiosa, per exemple en els passatges que aconsegueixen reproduir l'efervescència entre lúcida i innocent de l'Astrid, o en l'episodi que explica com en Michael s'enamora de l'Ambre i el seu món "es converteix en una seqüència poètica" i, en efecte, tot passa a ser contat en una sèrie de sonets i en un poema-riu. Obviament, ni una sola engruna d'aquest virtuosisme seria apreciable sense la magnífica traducció de Dolors Udina. El problema és que aquestes enlluernadores filigranes formals difuminen, en conjunt, l'expressió de l'experiència humana dels personatges que poblen la novel·la. És per això que *L'accidental* deixa el regustet d'insatisfacció de les obres que formulen preguntes molt vistoses però no arriben a donar-hi respostes convincents. ♦♦